

4 - Kompensacija

Kokia procedūra taikoma reikalavimui, kad nusikaltimo vykdytojas atlygintų žalą (pvz., teismo byla, civilinis ieškinys, civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje)?

Siekdami pateikti finansinius reikalavimus (pvz., dėl neturtinės žalos, gydymo išlaidų atlyginimo), nukentėjusieji gali:

- pateikti nusikaltimo vykdytojui civilinį ieškinį arba
- įstoti į kaltinamojo atžvilgiu vykdomą baudžiamąjį procesą kaip civiliniai ieškovai.

Siekdamas pateikti reikalavimą baudžiamajame procese kaip civilinis ieškovas, turite pateikti pareiškimą, jame kiekybiškai išdėstydamas reikalavimą dėl nusikaltimų padarytų nuostolių arba savo patirtos žalos atlyginimo ir įrodysdamas savo teisę šį nuostolių arba žalos atlyginimą gauti (žalos atlyginimo arba kompensacijos pagrindus ir dydį). Papildoma sąlyga – kaltinamasis turi būti nuteisiamas už padarytą žalą.

Įstoti į baudžiamąjį procesą kaip civilinis ieškovas turėtumėte kuo anksčiau (idealiausia tada, kai apie nusikaltimą pranešama policijai). Po to, kai kompetentingame teisme pateikiami kaltinimai, pareiškimą taip pat gali užregistruoti kompetentingas prokuroras arba šis pareiškimas gali būti pateikiamas raštu be jokių formalių reikalavimų. Tyrimo metu pareiškimas turi būti pateiktas ne vėliau kaip iki įrodymų surinkimo. Be to, tai yra vėliausias laikas, iki kurio reikia kiekybiškai išdėstyti ieškinį.

Teismas nusikaltimo vykdytojui nurodė man atlyginti žalą ir (arba) sumokėti kompensaciją. Kaip užtikrinti, kad nusikaltimo vykdytojas sumokėtų?

Jeigu nuteistasis neįvykdo savo prievolės sumokėti priteistą sumą, kreditorius, t. y. nukentėjusysis, kuriam buvo priteista kompensacija, padedant teismui, gali imtis vykdymo priemonių. Šiuo tikslu kompetentingam apylinkės teismui turi būti pateiktas rašytinis arba žodinis prašymas (vykdymo prašymas, vok. *Exekutionsantrag*). Reikalavimą sumokėti kompensaciją, priteistą teisiškai privalomu teismo nuosprendžiu, galite reikšti 30 metų. Šio laikotarpio pabaigoje sueina reikalavimo senaties terminas.

Jeigu paskelbiama, kad nuteistojo turtas buvo konfiskuotas, nukentėjusysis turi teisę prašyti padengti jam priteistą kompensaciją iš valstybės konfiskuoto turto.

Jei nusikaltimo vykdytojas nemoka, ar gali valstybė man atlikti išankstinį mokėjimą? Kokios taikomos sąlygos?

Avansas gali būti išmokamas tik tuo atveju, jeigu mokėjimo neįmanoma atlikti dėl bausmės atlikimo. Tai aktualu, pavyzdžiui, tuo atveju, jei nusikaltimo vykdytojas negali uždirbti pajamų, nes atlieka laisvės atėmimo bausmę, arba neturi lėšų, nes sumokėjo baudą. Šio avanso gavimo sąlyga – civiliniam ieškovui kompensacija turi būti priteista teisiškai privalomu teismo nuosprendžiu, o jos pagrindas yra mirtis, kūno sužalojimas, sveikatos sutrikdymas arba finansiniai nuostoliai. Tam tikrais atvejais galimybė gauti avansą nesuteikiama (pvz., jeigu galioja kitokios teisės į valstybės mokėjimus arba sužalojimas patirtas įsitraukus į muštynes arba dėl didelio aplaidumo).

Prašymas išmokėti avansą turi būti pateiktas kompetentingam baudžiamųjų bylų teismui.

Ar turiu teisę į kompensaciją iš valstybės?

Nusikaltimo aukos gali gauti finansinę kompensaciją iš valstybės, jeigu:

- nukentėjusysis negali verstis savo profesija dėl ligos arba dėl tolesnio gydymo ir pan. ir todėl prarado pajamas,
- nukentėjusiajam teko taikyti psichoterapiją, kritinę intervenciją ar kitokį gydymą sveikatai pagerinti,
- reikalingas ortopedinis gydymas,
- buvo apgadinti akiniai arba dantų protezai,
- reikalinga reabilitacija,
- nukentėjusiajam reikia priežiūros (šiuo atveju gali būti išmokama priežiūros išmoka),
- nukentėjusysis yra aklas (šiuo atveju gali būti išmokama priežiūros išmoka).

Nuo 2009 m. gegužės 31 d. sunkių fizinių sužalojimų patyrę nukentėjusieji gali gauti vienkartinę kompensaciją už skausmą ir kančias.

Gyvi likę nusikaltimo aukų išlaikomi asmenys gauna:

- kompensaciją už išlaikymo netekimą (jeigu nukentėjusysis mirė ir jo sutuoktinis ir (arba) vaikai prarado finansinę paramą, reikalingą jų pragyvenimo išlaidoms padengti),
- terapinę priežiūrą (pvz., psichoterapiją) ir ortopedinę priežiūrą,
- laidotuvių išlaidų atlyginimą iki nurodytos maksimalios sumos.

Ar turiu teisę į kompensaciją, jei nusikaltimo vykdytojas nepripažintas kaltu?

Jeigu nusikaltimo vykdytojas nuteisiamas, nukentėjusysis nukreipiamas į civilinių bylų teismą ir gali šiame teisme pateikti ieškinį dėl kompensacijos.

Ar turiu teisę į specialią išmoką, kol laukiu sprendimo dėl mano pateikto ieškinio dėl kompensavimo?

Ne.

 Paskutinis naujinimas: 02/07/2025

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.